

Svensk kyrkokunskap.

En svensk motsvarighet till Percy Dearmers *The parson's handbook* — skulle den icke ha en stor uppgift att fylla? Och helst med hänsyn tagen till den svenska kyrkans lekmannaverksamhet och dess mångskiftande former. Efter Brilioths brett lagda Svensk kyrkokunskap är en populär framställning av detta slag icke längre omöjlig. Genom förlagets *Pro Ecclesia* i Osby försorg har nu också en sådan bok sett dagens ljus. Författarna äro Fred Linderoth och Sven Norbrink.

Uppläggningsen av det stora ämnet har fått sin nödiga begränsning genom undertiteln *Läsebok i kyrkokunskap för kyrka, skola och hem*. I inledningen betonar författarna dessutom, att begreppet kyrkokunskap tangerar det moderna begreppet hembygds-kunskap. Det förra fattas alltså till stor del som en folklig kulturföreteelse, vars livskraft liksom den svenska allmogekulturens blev svårt angripen genom 1800-talets nivellerande rörelser. Den kyrkliga kulturen och dess tradition har därtill en djupt andlig betydelse såsom »utfällningen av de andliga verkligheternas utvecklingsprocess». Att bidra till förståelsen för kyrkan som institution och som kulturföreteelse är alltså bokens huvuduppgift.

När man med dessa synpunkter i minnet går den nya boken närmare in på livet, förvånas man kanske över, att icke finna någon sammanfattande skildring av den svenska kyrkans historiska utveckling. Kapitlet *Socken-församlingens* enheten behandlar en del av det rika ämnet, och i framställningarna om kyrkokonstens historia skymtar det också fram. En kort redogörelse i stil med det utomordentliga inledningskapitlet i Brilioths nyss nämnda bok hade säkerligen givit en fastare bakgrund åt de följande kapitlen. Med denna anmärkning är dock det väsentliga antytt av invändningar mot Linderoths och Norbrinks eljest väl genomtänkta uppställning. Nära hundra sidor ägnas sedan åt en skildring av den svenska kyrkokonsten. Tyvärr har en uppdelning av materialet i arkitektur, inredningsföremål, skulptur och måleri samt en kort avdelning om symboler gjort att helhetssynen stundom icke kommer fram i tillräcklig grad. Här hade det säkerligen varit fruktbringande att kunna ge en djupare liturgisk och dogmhistorisk bakgrund åt kyrkobyggnadens och inredningsföremålens skiftande utvecklingsformer. Helt visst skulle då en kyrkohistorisk mera betingad periodindelning ha kunnat uppställas. Perioderna vasa-tid—karolinsk tid—nyklassisk tid hade då helt enkelt kunnat utbytas mot gotik och klassicism, den sistnämnda med några schatteringar, som svara mot ortodoxien och upplysningstiden. Behandlingen av särskilt byggnadskonstens utveckling är i sin kort-het och överskådlighet likväl mycket instruktiv och välskriven. De

Fred Linderoth och Sven Norbrink: Den svenska kyrkan. Pris 6:75. Förlaget Pro Ecclesia, Osby.

kyrkliga mässkläderna ha fått ett betydande utrymme, och författarnas varma nitälskan för denna del av kyrkoprydnaden undgår icke att göra intryck.

Efter ett kapitel om mässan samt om andra gudstjänster samt kyrkliga vigningar m. m. följer ett vidlyftigt parti, som behandlar kyrkoåret. Här spårar man kanske tydligast författarnas uppfattning om kyrkokunskapen som en viktig del av hembygds-kunskapen. Efter en skildring av kyrkans högtider finner man en intressant framställning av apostla- och helgondagar med utgångspunkt från den gamla runstaven. För vissa av årets dagar finnas på denna tecken utmärkande både helgonens minnesdagar och för det praktiska livets sysslor. Dessa tecken vittna om föreningen av andligt och världsligt i forna dagars svenska folk-kultur. En mycket utförlig helgonalmanack meddelas därefter med uppgifter om de viktigaste helgonen. På grund av det eljest lyckliga uppslaget med anknytning av helgonförteckningen till runstaven ha dock en del svenska helgon icke kommit med t. ex. Elin av Skövde, Ingrid av Skeninge och Nicolaus Hermani, vilka visserligen icke kanoniserats, men vilkas kult dock spelat en viss roll. Kanske mången frestas att klandra vidlyftigheten i detta kapitel. Men den motiveras bl. a. av att helgondagarnas minnen kunna anknytas till ungdomskretsarnas och kyrkobrädrakårearnas andakts- och arbetsstunder, vilka på detta sätt få en historisk och säkerligen uppbygglig utvidgning och samtidigt framför allt en fastare anslutning till det traditionsbundna kyrkoåret. Almanackan var ju en gång andaktsbok — detta påstående behöver icke närmare bevisas, och för den kunnige böra de fingervisningar, som lämnas i föreliggande bok, mottagas med glädje.

Den senare hälften av boken om den Svenska kyrkan ägnas åt kyrkans organisation — biskopsämbete, domkapitel, församlingsstyrelse m. m. — samt vår tids former för kyrkligt arbete genom föreningar och stiftelser. Tabeller över de liturgiska färgernas användning och en helgonikonografi avsluta boken.

Anmärkningar äro kanske allt för lätt att framställa då det gäller recension av en bok som denna. Det rika ämnet kan naturligtvis behandlas på många sätt. Men det grepp, som de båda författarna till »Den svenska kyrkan», givit, bör i alla händelser betraktas som mycket lyckligt.

Bengt Cnattingius.

Kyrkoårets aftonböner.

Veckans Tideböner har blivit en andaktsbok, som sakta men säkert vunnit hjärtan och funnit bedjare i våra bygder. Den, som

Kyrkoårets aftonböner. Stycken ur Psaltaren jämte lovsånger och böner ordnade för aftonböner vid kyrkoårets högtider av A. Adell och K. Peters. C. W. K. Gleerups förlag, Lund.